

Науковий керівник:

Стрішенець Олена Миколаївна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної
теорії СНУ імені Лесі Українки

Проблема накопичення державного боргу України та методи його погашення

Необхідність в додаткових коштах для покриття бюджетного дефіциту який є хронічним в багатьох країнах світу вимушує уряди держав звертатись до додаткових джерел фінансування, таких як кредити. Саме тому вирішення питань щодо неефективності структури боргу, раціонального використання залучених коштів, швидких темпів зростання обсягів зовнішніх запозичень держави, удосконалення механізму управління державними зобов'язаннями повинні бути одними із найпріоритетнішими завданнями грошово-кредитної політики кожної держави.

Державний борг є важливим макроекономічним важелем регулювання економіки держави, дає змогу здійснити обрану економічну стратегію, залучити кошти для вирішення важливих економічних питань та реалізації проектів. Водночас накопичення державного боргу має й негативну сторону, адже значна величина цього показника збільшує витрати на обслуговування боргу, знижує фінансову стійкість та загрожує економічній безпеці держави [1, с.210].

Обсяг державного боргу та його структура значною мірою визначають рівень боргового навантаження та стан платоспроможності держави. Для оцінки боргового навантаження використовують: відношення суми державного боргу до ВВП, відношення державного боргу до доходів бюджету; відношення валового зовнішнього боргу до експорту; обслуговування боргу до експорту та доходів бюджету; співвідношення планових платежів з обслуговування боргу до експорту; відношення загальної суми річних платежів за зовнішнім державним боргом до доходу державного бюджету та інші.

Станом на 31 серпня 2013 року державний борг України становив 445.049.752,99 тис.грн. або 55.679.939,08 тис.дол. США. Державний зовнішній борг становив 207.860.393,55 тис.грн. або 26.005.303,84 тис.дол. США. Державний внутрішній борг становив 237.189.359,44 тис.грн. або 29.674.635,24 тис.дол. США[2].

Загалом розмір державного боргу України невисокий у порівнянні з розвинутими країнами, але темпи його зростання виглядають дійсно загрозливим. Наприклад, у 2008 році відсоток до ВВП складав менше 10%, а

зараз – більше 35%. Якщо не знизити темпи зростання державного боргу, то це потенційно може привести до проблем в економіці країни. Станом на 30 червня 2013 року співвідношення загального держборгу України до ВВП дорівнює 36,9% [3].

Для створення достатнього запасу міцності фінансової системи в разі дії зовнішніх шоків та забезпечення відповідності рівня державного боргу Україна економічним потенціалом країни погашати та обслуговувати боргові зобов'язання, ліміт державного та гарантованого державою боргу, зазначений в Бюджетному кодексі України, повинен бути знижений до рівня 40% ВВП. Це підтверджується останніми дослідженнями фахівців МВФ, які вважають, що критичним для України є значення цього показника в розмірі 42,8 % [4].

Для ефективного управління державним боргом, розв'язання проблеми зниження боргового навантаження та ризику невиконання боргових зобов'язань держави використовують різноманітні методи. Одним із найпоширеніших є рефінансування державного боргу, тобто погашення основної заборгованості і процентів за рахунок засобів, отриманих від розміщення нових позик. Для успішного застосування механізму рефінансування необхідно, щоб держава мала високу репутацію держави-позичальника. Її досягнення та підтримка являється важливим фактором для успішного управління державним боргом. На сьогодні репутація позичальників на світовому фінансовому ринку виражається в рейтингах, які присвоюються певній державі спеціальними агентствами відповідно до міжнародних правил рейтингування.

Слід враховувати, що у випадках, коли країни, обтяжені значним зовнішнім боргом, відмовляються від зовнішніх джерел фінансування і нарощують обсяг внутрішніх запозичень, прирікають економіку на інфляцію. Зменшення зовнішнього боргу не повинно відбуватися за рахунок згортання інвестиційних процесів, інфляції, збільшення податкового тягаря. Негативним наслідком цього може стати гальмування економічного розвитку країни в цілому, придушення інноваційних та інформаційно містких секторів [5].

Література:

1. Кондрат І.Ю. Прогнозування показників державного боргу як фактора економічної безпеки України/ Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.9. – С.209-216
2. Інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державою боргу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=385720&cat_id=365898
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ifr.org.ua/ru/analytics/787-2013-10-02-analytics.html>
4. Богдан Т. Сучасні підходи до управління ризиками державного боргу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Інноваційні аспекти боргової стратегії держави. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=business_economic_science&id=1853&start=4